

muzeju v Ljubljani in drugim muzejem primernih sredstev in možnosti, da zbrano gradivo obdelajo in pripravijo za tisk. Ker gre v naših primerih za »kompleksne ekspedije« v določene okoliše, bi bil vsak objavljeni zvezek »Gradiva« lahko še neprimerno bogatejši od katere si bodi zgoraj omenjenih ali njima podobnih publikacij. Predolgo odlašanje z zapisom ne bo v prid, da ne omenim škode, ki jo zaradi sedaj težko dostopnega, če ne celo nedostopnega gradiva trpi študij mnogih etnoloških problemov pri nas.

Niko Kuret

Deutsches Jahrbuch für Volkskunde. Herausgegeben vom Institut für deutsche Volkskunde an der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin durch Wilhelm Fraenger. Fünfter Band. Jahrgang 1959, Teil II. Akademie-Verlag, Berlin. Str. (131) — 548, slik. pril. IX—XX.

Deutsches Jahrbuch für Volkskunde. Herausgegeben vom Institut für deutsche Volkskunde an der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Sechster Band. Jahrgang 1960, Teil I. Akademie Verlag, Berlin. str. 1—238.

Drugi del 5. letnika (1959) tega zajetnega zbornika navezuje v glavnem na delovni sestanek o »rudarskem narodopisju« (Bergmannsvolkskunde), ki so ga imeli v oktobru 1958 v Dresdenu. Sestanek bi bil s svojimi referati vreden podrobnejšega pretresa tudi pri nas, kjer se že pojavljajo glasovi o potrebi »delavske«, »industrijske« i. pod. etnologije. Uvodna precizacija Fr. Siebra (Die bergmännische Lebenswelt als Forschungsgegenstand der Volkskunde, 237—242) nam lahko prihrani mnogo neplodnega tipanja v tej smeri. »Die Lebenswelt einer Arbeitsgruppe«, pravi Fr. Siebert uvodoma, »verspricht dann ein ergiebiges Objekt volkskundlicher Untersuchung zu werden, wenn von der Arbeit her nicht nur die Stellung der Gruppe im Wirtschafts- und Gesellschaftgefüge bestimmt wird, sondern wenn von Arbeitserfahrungen und Arbeiterlebnissen her auch die kulturellen Schöpfungen der Gruppe geprägt oder zum wenigsten getönt werden. Fehlen solche vom Erlebnis der Arbeit genährte kulturellen Gruppenschöpfungen, steht die Gruppe zwar jeder soziographischen Untersuchung offen, für die Volkskunde jedoch, deren Bemühungen um den Begriff der Volkskultur kreisen (sie verwirklicht sich in der Vergangenheit weithin in spezifischen Formen), ist sie kein rechtes Objekt.« Ugotavljanje, ali in koliko je moderno industrijsko in posebej še naše delavstvo že »kulturno aktivno« v Siebrovem smislu, je stvar raziskavanj, ki se jih pri nas menda še nihče ni lotil. Značilno je vsekakor, da se prispevki v zborniku, nanizani okoli teme »delavskega narodopisja«, kar po vrsti ukvarjajo z raziskovanjem preteklosti: V. Huda (Praga), Organisationen des Kuttener Bergvolkes vom 14. bis 16. Jahrhundert (243—254) — H. Wilsdorf (Freiberg), Arbeit und Arbeitsgerät im sächsischen Erzbergbau des 16. Jahrhunderts (255—300) — Ester Plicková (Bratislava), Der Klopfturm. Ein Beitrag zum bergmännischen Arbeitsbrauchtum (301—306) — S. Kube (Dresden), Hausen, Wohnen und Siedeln der Bergleute im sächsischen Erzgebirge und seinem Vorland (307—332) — K. Schwarz (Berlin), Grubename und Bergmannsfrömmigkeit (333—349) — W. Vogel (Dresden), Die Bergbauallegorie des Johannes Mathesius (350—360) — V. Karbusický (Praga), Zur Entwicklung des tschechischen und slowakischen Bergmannsliedes (361—377). Navedel sem obravnavane teme, ker nas opozarjajo na področje, ki pri nas nujno čaka etnološke obdelave, predvsem na gorenjsko-rovtarsko fužinarstvo in železarstvo. Le preradi pozabljamo, da so bili — kakor drugod, tako tudi pri nas — fužinarski in železarski delavci tudi konec srednjega in začetek novega veka »napredni« element, gonilna sila pri ustvarjanju dobrišnega dela ljudske kulture predbaročne in baročne dobe, zlasti dramatike, in da je kmečko prebivalstvo mnogo nji-

hovich kulturnih dobrin sprejemalo, hranilo in ohranilo, ko je starosvetno fužinarstvo in železarstvo že odmiralo in odmrlo. Na to sem opozoril že svojčas (SEt 11, 1958, str. 39) in prav bi bilo, da bi to zgodovinsko področje naše ljudske kulture našlo svoje raziskovalce! — V naslednjem razdelku zbornika (Mitteilungen und Berichte) bi opozoril na prispevek V. Pletke (Brno), Zur Methodik der Arbeiterlied-Forschung (391—412). Izredno bogat je bibliografski del (Bücherschau), ki prinaša etnografsko bibliografijo Bolgarije 1944—1958 izpod peresa H. Vakarelskega, in H. Uhlrichove nemško bibliografijo za področja Sitte und Brauch, Volksschauspiel, Recht und Gesellschaft iz let 1956—1959. Kakor zmerom so nad vse koristne zelo številne ocene (Besprechungen, 475—540).

Prvi del 6. letnika (1960) je posvečen Wilhelmu Fraengerju, etnografu in umetnostnemu zgodovinarju, za njegovo 70-letnico. Fraengerjevo ime je tesno povezano z nastankom Deutsches Jahrbuch für Volkskunde kakor tudi s slavnim Jahrbuch für historische Volkskunde, v čigar prvem letniku (1929) je zapisal umetnostni zgodovinar Fraenger tele značilnee besede: »Mir scheint das Thema Bosch und Bruegel eine der wesentlichsten Aufgaben der historischen Volkskunde zu sein. Denn wie in einer Bilder-Enzyklopädie sind in den Werken dieser beiden Maler die volkstümlichen Glaubensvorstellungen und bäuerlichen Lebensformen ihrer Zeit gesammelt. Was die Moralitäten Boschs und Genrebilder Pieter Bruegels aus der Welt der bäuerlichen Sitten, Bräuche, Trachten spiegeln, ist ein volkstümliches Vermächtnis, das die Wissenschaft noch lange nicht erschöpfend ausgewertet hat...« S tem je programatično označil pomen svoje življenjske naloge. Umetnostna zgodovina in etnologija sta omogočili Fraengerju epohalne izsledke. Za nas je neprecenljive važnosti njegovo raziskovanje slikovnic (Materialien zur Frühgeschichte des Neuruppiner Bilderbogens, Deutsche Vorlagen zu russischen Volksbilderbogen des 18. Jahrhunderts), ki mimo njega ne more noben naš raziskovalec panjskih kočnic. Kočno velja — mutatis mutandis, & si parva licet componere magnis — za naše panjske kočnice isto, kar je Fraenger oznanil za Bruegla in Boscha. Zato se bo moral tudi pri nas najti umetnostni zgodovinar, ki se jih bo lotil s tenkim etnološkim čutom! Tu morata umetnostna zgodovina in etnologija hoditi tesno vstric. — Namen zbornika je narekoval prispevke, ki obravnavajo večidel etnografsko zanimive umetnostno-zgodovinske teme. Med njimi omenjam zelo poučno razpravo, H. Weidhaasa (Weimar), Maske und Fassade (11—32), ki duhovito veže etnološki predmet (masko) z arhitekturo, dalje R. Wildhaberja (Basel), Zum Symbolgehalt und zur Ikonographie des Eies (77—84) ki spravlja na svetlo doslej malo opažene posebnosti (velikonočnega) pirha v preteklosti, ter P. G. Bogatyreva (Moskva), Der slowakische Volksheld Jánošík in Volksdichtung und bildender Volkskunst (105—126), majhno mojstrovino svoje vrste. Drugi prispevki ostajajo izven okvira zbornika, tako nekateri iz etnokoreografije (F. Hoerburger) in etnomuzikologije (L. Kunz), a niso zato nič manj zanimivi. — Poročil in ocen v tem delu ni, ker jim je odrejeno mesto v vsakoletnem drugem delu zbornika.

Niko Kuret

DEMOS. Volkskundliche Informationen. In Zusammenarbeit mit den Instituten für Folkloristik und Ethnographie an den Akademien der Wissenschaften und den Ministerien für Kultur der Volksrepublik Albanien, Volksrepublik Bulgarien, Volksrepublik Polen, Rumänischen Volksrepublik, Tschechoslowakischen Republik, Ungarischen Volksrepublik, Union der sozialistischen Sowjetrepubliken, herausgegeben vom Institut für deutsche Volkskunde an der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrgang I, 1960. Heft 1, 2. 248 (124) str. (Akademie-Verlag, Berlin, Br., à 10 DM.)